

58. Srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2024

Brati ali ne brati – to ni več vprašanje

Slovenski jezik ali književnost

Raziskovalna naloga

Avtor: Anže Potočnik

Šola: Osnovna šola Toneta Čufarja Maribor

Mentorici: Nataša Klis, Barbara Vorih

Maribor, april 2024

58. Srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2024

Brati ali ne brati – to ni več vprašanje

Slovenski jezik ali književnost

Raziskovalna naloga

Avtor: Anže Potočnik

Šola: Osnovna šola Toneta Čufarja Maribor

Mentorici: Nataša Klis, Barbara Vorih

Maribor, april 2024

Kazalo slik

Slika 1: Knjižni izreki na stopnicah	11
Slika 2: Knjižni izreki v prostorih šole	12
Slika 3: Drsnice za septembrsko bralno urico	13
Slika 4: Učenci med bralno urico	14
Slika 5: Drsnice za praznično branje	15
Slika 6: Drsnice za januarsko bralno urico	16
Slika 7: Plakati za napoved binga	17
Slika 8: Knjižni bingo	18
Slika 9: Navodila za knjižni bingo	18
Slika 10: Nalepke za knjižni bingo	19
Slika 11: Škatla za oddajo knjižnega binga	19
Slika 12: Podelitev nagrad izžrebancem bralnega tekmovanja	20
Slika 13: Zbiranje knjig	21
Slika 14: Navodila za uporabo bralne hiške	22
Slika 15: Izdelovanje bralne hiške	22
Slika 16: Polnjenje bralnih hišk	23
Slika 17: Bralna hiška na razredni stopnji	23
Slika 18: Bralna hiška za predmetno stopnjo	24
Slika 19: Bralna hiška za učitelje v zbornici	24
Slika 20: Knjižne kazalke	25
Slika 21: Branje devetošolcev prvošolcem	26
Slika 22: Branje šestošolcev prvo- in drugošolcem	26
Slika 23: Projekt Naša mala knjižnica	27
Slika 24: Razstava poustvarjenih izdelkov v Knjižnici Pobrežje	28
Slika 25: Vsebina bralnega nahrbtnika	28
Slika 26: Izpolnjen bralni dnevnik	29
Slika 27: Dnevnik branja in počutja ob branju	30
Slika 28: Skupno branje v razredu	31
Slika 29: Razredni bralni kotiček	31

Kazalo grafov

Graf 1: Branje ali zasloni (mlajši učenci)	33
Graf 2: Vpliv zaslonov na pogostost branja pri mlajših učencih	33
Graf 3: Dejavnosti spodbujanja branja pri mlajših učencih	34
Graf 4: Branje iz knjige ali z zasloni (mlajši učenci)	35
Graf 5: Učenje s pomočjo knjige ali zaslonov (mlajši učenci)	35
Graf 6: Branje ali zasloni	36
Graf 7: Vpliv zaslonov na pogostost branja	37
Graf 8: Dejavnosti spodbujanja branja	38
Graf 9: Branje iz knjige ali z zasloni	39
Graf 10: Učenje s pomočjo knjig ali zaslonov	39
Graf 11: Mnenje učiteljev o izvedenih bralnih dejavnostih na šoli	40
Graf 12: Mnenje učiteljev o učinkovitosti posameznih dejavnosti	41
Graf 13: Mnenje učiteljev o njihovem vplivu na spodbujanje branja	41

POVZETEK

V raziskovalni nalogi z naslovom ***Brati ali ne brati – to ni več vprašanje*** sem nadaljeval svoje delo/poslanstvo bralnega navduševalca, ki sem ga uspešno zastavil že v prejšnjem šolskem letu. Uspelo mi je dognati, da je s pravilno spodbudo, v obliki različnih k branju usmerjenih dejavnosti, možno učence motivirati za branje. Izsledki v lanskem letu oddane raziskovalne naloge so pokazali tudi, da mora biti motivacija ves čas zelo intenzivna, saj sicer interes za branje pri učencih hitro zbledi. Letos sem tako pri svojem raziskovanju poskušal biti še bolj sistematičen, bolj vztrajen in inovativen. Skušal sem ugotoviti, ali so glavni krivec za pomanjkanje interesa za branje pri mojih sovrstnikih res predvsem digitalni mediji (pametni telefoni, tablice, računalniki) in dokazati, da je z veliko spodbude in premišljenimi bralno naravnanimi dejavnostmi možno ohranjati zanimanje za branje oziroma pridobivati nove (upam, da vseživljenjske) bralce. Dokaze sem pridobival z anketnim vprašalnikom in beleženjem izvedenih dejavnosti ter njihovo evalvacijo. Ohranil sem nekaj že preizkušenih aktivnostih (bralno tekmovanje, branje starejših učencev mlajšim ...), veliko energije pa sem vložil tudi v snovanje aktivnosti v okviru novonastale prednostne naloge šole, prav tako namenjene spodbujanju branja. Lotil sem se opremljanja knjižnih kotičkov in izdelave knjigobežnic ter akcije zbiranja knjig za le-te. Moja želja je, da bi naša šola tako postala in ostala kraj, kjer se preprosto bere, in bo to jasno vsakemu, ki se bo sprehodil po njej.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojim mentoricama za vse nasvete, naši šolski knjižničarki pa za pomoč pri izboru literature. Posebna zahvala gre tudi naši ravnateljici, ki je prisluhnila mojim zamislim in mi omogočila izvedbo vseh dejavnosti v procesu snovanja te raziskovalne naloge. Iskrena hvala tudi moji družini za spodbudo in potrpežljivost, da sem raziskovalno nalogo lahko pripeljal do konca. Zadnja zahvala pa je namenjena učencem in delavcem šole, ki so pomagali in sodelovali pri izvajanju različnih dejavnosti.

1 UVOD

Branje je zame ena najdragocenejših veščin, ki sem si jih pridobil v življenju, in izjemna vrednota, ključ do razumevanja sveta ter ljudi, s katerimi sem obdan. Knjige me navdihujejo in mi omogočajo razmišljanje izven okvirjev, nudijo mi sprostitev, trening empatije, pobeg v čarobne svetove ter širjenje besednjaka. Že nekaj časa se zavedam dejstva, da vsi moji sovrstniki ne delijo mojega navdušenja nad potovanji po književnih poljanah, zato sem se v prejšnjem šolskem letu pogumno lotil posebnega podviga – pridobivanja novih bralcev.

V začetku letošnjega šolskega leta sem se tako zavezal k uresničitvi svojih lanskih zavez, ki so obljubljale nadgradnjo bralnih dejavnosti in pripravo novih. Z željo, da dvignem dosežene rezultate na naslednjo raven, sem si zadal cilj: narediti našo šolo za ustanovo, ki spodbuja branje. S trdom in predanostjo sem se lotil izvajanja različnih dejavnosti, ki so tokrat pri večini izvedenih aktivnosti zajele vse – od najmlajših do najstarejših učencev našega izobraževalnega zavoda; trudil sem se torej, da bi celotni šolski skupnosti pokazal, kako lahko branje postane zabavna izkušnja, ki nas lahko obogati, in da na naši šoli izbira med brati ali ne brati sploh ni dilema, ampak jasen: »Brati!«

Ob snovanju bralnih dejavnosti za učence naše šole sem se spraševal tudi, ali so elektronske naprave res glavni krivec za pomanjkanje bralne kulture med učenci, prepričan sem namreč, da je temu res tako. V želji, da bi potrdil svoja domnevanja, sem se odločil opraviti anketo med vsemi učenci naše šole. Zanimalo me je tudi, na kakšen način učenci raje berejo (s papirja ali z zaslona) in kako se raje učijo, preveriti pa sem želel tudi, katera od ponujenih oziroma izvedenih bralnih dejavnosti je pri učencih najbolj priljubljena. Učinek svojih bralnih prizadevanj pa sem preveril tudi pri učiteljih.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen naloge je s pomočjo pisnih in spletnih virov raziskati ter predstaviti dejstva o branju, predvsem dognati, kakšna je razlika med zaslonskim branjem in tistim s papirja. Želel sem si najti »krivca« za nebranje pri učencih naše šole in ugotoviti, ali na pogostost branja vpliva dostopnost zaslonskih tehnologij (računalnikov, mobilnih telefonov, tablic).

Zastavil sem si cilj nadaljevati delo iz prejšnjega šolskega leta in ga nadgraditi, še bolj intenzivno nagovarjati učence k branju. Uporabiti sem sklenil nekaj dejavnosti, ki so se že v prejšnjem šolskem letu izkazale za učinkovite, in dodati še nekaj novih.

Predvsem sem želel pridobiti odgovore na spodnja vprašanja:

- katere izvedene bralne aktivnosti so bile najbolj opazne za učence in učitelje naše šole;
- ali so zaslonske tehnologije res glavni krivec za upad branja pri mladih;
- ali učenci (za veselje/užitek) raje berejo z zaslona ali s papirja;
- ali se učenci raje učijo s pomočjo zaslonskih tehnologij;
- ali obstaja razlika v navdušenju nad branjem med mlajšimi in starejšimi učenci naše šole;
- kakšno je mnenje učiteljev o izvedenih dejavnostih za spodbujanje branja;
- ali so tudi učitelji zaradi postavitve knjigobežnic posegli po kakšni knjigi več, kot bi to storili sicer.

1.2 Hipoteze

Predvidevam, da bom dognal naslednje:

H1: Bralne aktivnosti so se dotaknile vseh učencev na naši šoli.

H2: Glavni krivec, ki učenem odteguje branje, so zaslonske tehnologije.

H3: Mlajšim učencem se zdi branje knjig privlačnejše kot preživljanje časa za zasloni.

2 METODOLOGIJA

2.1 Izvor podatkov

V teoretičnem delu raziskovalne naloge sem uporabil relevantne knjižne in spletne vire ter svojo lansko raziskovalno nalogo, v empiričnem delu pa sem podatke pridobil s pomočjo ankete, izvedene med učenci naše šole (od 1. do 9. razreda), razgovora z ravnateljico ter ob izvajanju dejavnosti z učenci.

2.2 Metode dela

Praktični ali empirični del naloge se nanaša na izvedbo anketiranja vseh učencev naše šole ter tudi učiteljev. Anketa za učence naše šole od 4. do 9. razreda je bila zastavljena spletno, oblikoval sem jo s pomočjo spletne aplikacije 1KA, prav tako tudi anketa, namenjena učiteljem. Anketo z učenci prvega triletja sem opravil ustno, saj je bilo zanje vprašanja treba dodatno pojasniti oziroma nekoliko prirediti njihovi starostni stopnji.

3 ZASLONSKE TEHNOLOGIJE IN NJIHOV VPLIV NA BRANJE

3.1 Brati s papirja ali z zaslona

Ob iskanju literature, ki obravnava branje, sem bil pozoren na tako, ki govori o učinkih zaslonskega branja v primerjavi s klasičnim branjem s papirja. Ob ponovnem prebiranju knjige Mihe Kovača z naslovom Berem, da se poberem povzemam ugotovitev, da daljša besedila razumemo bolje, če jih beremo s papirja, saj nas tako branje, v primerjavi z zaslonskim, osredotoča, umirja in vodi v nove izzive. Pravi tudi, da podlaga vpliva na naše razumevanje besedila, saj poljudna ali znanstvena besedila razumemo bolje, če jih preberemo s papirja namesto z zaslona. Navaja pa tudi prednosti zaslonskega branja, saj lahko na ta način v kratkem času obdelamo razmeroma veliko informacij in se orientiramo v okolju, na katero se te informacije nanašajo. Branje knjig nas uri v daljšem vzdrževanju pozornosti na en sam problem ali zgodbo. Kombinacija zaslonskega in »knjižnega« načina mišljenja je zato bistvena za preživetje v sodobnem svetu.

Podobne ugotovitve navaja tudi študija, na izsledke katere sem naletel ob branju članka, objavljenega na spletnih straneh RTV Slovenija. Nova študija, ki so jo naredili na Univerzi v Valencii, je namreč pokazala, da dolgotrajno branje tiskanih vsebin bralno razumevanje spodbuja bolj – od šest- do osemkrat bolj – kot branje vsebin z zaslonov. Eden od soavtorjev študije, Ladislao Salmerón, navaja, da je povezava med pogostostjo digitalnega branja za zabavo in spodobnostjo razumevanja praktično neobstoječa; razlog pa išče v tem, da je lingvistična kakovost digitalnih besedil praviloma nižja od kakovosti, ki je tradicionalno prisotna v tiskanih besedilih (besedila na družbenih omrežjih so napisana v pogovornem tonu, brez kompleksne skladnje in analitičnega razvoja misli). Dodaja še, da je »bralno stanje duha« pri ljudeh praviloma plitvejše, ko pristopajo k digitalnim besedilom – pogosteje se ga lotijo tako, da ga samo preletijo. To seveda pomeni, da se bralec ne poglobi v besedilo v celoti, ne dojame vseh kompleksnih razmerij v informativnem besedilu.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da obstaja negativna povezava med digitalnim branjem in razumevanjem pri osnovnošolskih učencih, da pa se ta povezava spremeni v pozitivno pri srednješolskih učencih in dodiplomskih študentih. To je verjetno zato, ker se mlajši bralci težje spopadajo z motnjami, ki grejo z roko v roki z branjem na digitalni napravi – taka motnja je na primer prejemanje SMS-sporočil. Salmerón navaja še, da se naša sposobnost uravnavanja

lastne kognicije razvije v adolescenci. Otroci morda še nimajo orodij, da bi lahko nadzirali svojo aktivnost v času digitalnega branja za zabavo.

Raziskovalci so poudarili, da nobeno branje ni slabo, je pa res, da digitalno branje nima tako velikega izkupička kot branje tiskanih vsebin. Šole in učitelji bi zato morali banje tiskanih vsebin postavljati pred digitalno branje, še posebej pri mlajših otrocih (<https://ziv-zav.rtvsl.si/zastarse-in-mentorje/knjige/branje-tiskanih-besedil-k-razumevanju-pripomore-bolj-kot-branje-z-zaslona/691752>).

Frank Furedi v svoji knjigi *Moč branja* zapiše, da naj bi bil po mnenju mnogih internet odgovoren – tako kot pred njim televizija – za odvrčanje ljudi od branja in za to, da je ob njem skorajda nemogoče resno študirati ali se učiti. Številne ankete med učitelji naj bi potrdile predsodek, da »konstantna uporaba digitalnih pripomočkov pri učencih poslabšuje zmožnost koncentracije«. Kot je v 18. stoletju nastala diagnoza »zasvojenost z branjem«, se sedaj pojavlja »zasvojenost z internetom«. Digitalno tehnologijo so celo okrivili za upad empatije med Američani (Furedi, 2017: 245–246).

Prav tako številni učitelji in drugi strokovnjaki trdijo, da je nerealistično, da bi od današnjih otrok, ki so rojeni v digitalni dobi, pričakovali, da bodo brali knjige; za pomanjkljivo pozornost pa naj bi bile krive digitalne tehnologije in skušnjave potrošniške kulture (prav tam, 21).

Že obstoj skušnjave raznovrstnih dejavnosti, npr. preverjanje elektronske pošte, brskanje po spletu, komunikacija na družbenih omrežjih, medtem ko beremo, učinkuje na našo pozornost. To naj bi vplivalo na t. i. deljeno pozornost, saj bralec, ki bere na zaslonu, kognitivno sestavlja to, kar bere na zaslonu, hkrati pa se ves čas zaveda, da obstajajo še druge možnosti (Mangen v Kepic Mohar, 2021: 36).

Deljena pozornost je nezdružljiva s poglobljenim, zatopljenim stanjem, ki ga na primer doživljamo, ko zavzeto beremo detektivsko zgodbo. Za fenomenološko doživetje občutka zatopljenosti v besedilo mora biti naša kognitivna pozornost bolj kot ne v celoti zasedena in naj ne bi dopuščala drugih možnih virov preusmerjanja pozornosti. Takoj ko obstaja možnost klika, se naša pozornost preusmeri na možno namero klikanja, namesto da bi bila v celoti usmerjena na vsebino besedila. Že zavedanje o obstoju domnevnih zunanjih motilcev lahko preusmeri pozornost, ki je sicer namenjena procesu razumevanja (Kepic Mohar, 2021: 36).

Spremenjeno pozornost pri branju na zaslonih je mogoče primerjati z umom, ki spominja na nemirno skakanje kobilice, pri čemer gre za nekakšno »seseklano« pozornost, ki branje spreminja v goltanje informacij. Ta se razlikuje od poglobljene, osredotočene pozornosti, ki omogoča ponotranjanje informacij in dopušča širši prostor za refleksijo misli in notranji dialog s prebranim – takšna pozornost bralcu dovoljuje, da zadrži misel, poved, odlomek tako, da se lahko premika skozi številne procese na vseh ravneh pomena, oblik in občutij (prav tam, 38).

Morda ste že opazili, kako močno se je spremenila kakovost vaše pozornosti, odkar toliko več berete z zaslonih oziroma digitalnih medijev. Morda ste že zaznali, da pri tem pogrešate vsaj kanček tistega nekdanjega občutka, ko se skušate vživeti v svojo nekoč priljubljeno knjigo. Podobno je kot pri fantomskem udu – spomnite se, kdo ste bili kot bralec, ne zmorete pa ponovno priklicati »pozornega duha« s tistim veseljem, ki ste ga nekdanj občutili, ko ste ga od nekod zunaj sebe sprejemali v svoj notranji prostor. Še težje je to za otroke, ki jim pozornost neprestano uhaja in so preplavljeni z dražljaji, ki se ne bodo nikoli utrdili v njihovih zakladnicah znanja. To pomeni, da bodo ti mladi bralci vse manj sposobni prepoznavati analogije in med seboj povezovati dejstva. Večina ljudi ne zaznava, da se dandanes mladi beroči možgani razvijajo na tak način, četudi vse več mladih ne bere več kot toliko, kolikor je zares nujno, pogosto pa niti tega ne: PNP (predlogo, nisem prebral), kot radi zapišejo na spletu (Wolf, 2020: 10).

3.2 Vpliv spleta na otroke in mladino

Splet ima tako pozitiven kot tudi negativen vpliv na ljudi. S svojim razvojem je v zadnjih letih močno vplival na razvoj otrok in mladostnikov. Med pozitivnimi vplivi so: izobraževanje, pridobivanje jezikovnega znanja, ohranjanje stikov s prijatelji in sorodniki iz tujine, ozaveščenost o socialnih vprašanjih (npr. poznavanje aktualnih zadev, drugih kultur), ustvarjalnost in sposobnost izražanja, sprostitev ter zabava in še več.

Vendar ima vsaka dobra plat tudi slabo. Negativni vpliv spleta je predvsem v tem, da lahko mlajšo populacijo hitro zavede, saj lahko otroci in mladostniki virtualno življenje hitro zamenjajo za realne stike. Najbolj očitni negativni vplivi spleta na otroke in mladino so:

- zasvojenost (npr. računalniške igre);
- oglaševanje z zavajajočo vsebino;
- nasilne in spolne vsebine;

- neustrezni ter nezaželeni stiki z neznanci, ki lahko privedejo do izkoriščanja, ustrahovanja, pedofilije ...;
- motnje prehranjevanja;
- osebnostne motnje (upad samozavesti, nizko samospoštovanje, odtujitev);
- psihofizične težave (npr. težave z vidom);
- fizični razvoj možganov in druge motnje;
- pomanjkanje časa za družinske ter prijateljske interakcije;
- vedenjske težave (neposlušnost, agresivnost);
- zmotne vrednote, prepričanja in stališča.

Slab vpliv na mladostnike imajo tudi drugi mediji. Predvsem je pomembno, da otroke in mladostnike pri uporabi spleta nadzorujejo starši ter njihovo usmerjenost preusmerijo iz medijev v realni svet. Pomembno je, da mladi ohranjajo stik z realnostjo, kar lahko uresničijo z obiski obšolskih dejavnosti, druženjem s prijatelji, družabnimi igrami ter drugimi alternativnimi mediji (Šantl, 2016: 44–45).

3.3 Uporaba družbenih omrežij pri mladostnikih

Uporaba družabnih omrežij je pri mladih zelo razširjena. Zaradi dostopnosti in udobja, ki ga omogočajo pametni telefoni, so mladostniki neprekinjeno »online« oziroma dosegljivi, povezani. Raziskave so pokazale, da so ravno pametni telefoni najpogostejši način za dostop do družbenih omrežij.

Sodeč po poročilu projekta EU Kids Online 2011, v katerem je sodelovalo 25 različnih evropskih držav, v Sloveniji družbena omrežja uporablja 91 % otrok od 13 do 16 let in 53 % otrok od 9 do 12 let. Projekt RIS je leta 2010 opravil raziskavo o uporabi družbenih omrežij v Sloveniji. Rezultati so pokazali, da je imelo 60 % anketirancev oblikovan profil na vsaj enem izmed številnih spletnih družbenih omrežij. Med temi prevladujejo mlajši, predvsem stari med 16 in 25 let (75 %), stari med 10 in 15 let pa s 66 % ne zaostajajo veliko (Šantl, 2016: 55–56).

Sam menim, da je kot pri vsaki stvari, tudi pri branju, pomembno najti neko ravnotežje. Digitalni mediji imajo zagotovo svoje prednosti, a tiskane knjige nas lahko obogatijo na povsem drugačen način. Zato si želim, da bi se vsaj občasno vsi znali prepustiti čarom papirnatih strani in se potopiti v svet besed.

4 BRALNE AKTIVNOSTI OZIROMA KAKO PRIDOBITI ČIM VEČ BRALCEV

Opogumljen z uspehom pri širjenju bralnega virusa sem po zagovoru raziskovalne naloge v prejšnjem šolskem letu že začel snovati svoje nadaljnje delo, saj sem imel kar preveč zamisli, kaj vse bi na šoli še lahko počeli, da bi branje v naši zgradbi zaživel oziroma bilo prisotno vsaj v mislih učencev. Odločil sem se, da bom ohranil nekaj dejavnosti, ki so se učencem zdele najbolj privlačne, dodal pa tudi nekaj novih. Sklenil sem tudi, da se tokrat enakovredno posvetim tudi učencem prvega in drugega triletja naše šole. Da bi bilo to kar najbolj sistematično in učinkovito, sem razmišljal o tem, da bi se povezal tudi z drugimi učitelji naše šole in aktivno sodeloval pri snovanju dejavnosti skozi vse šolsko leto za vse učence. Vem, da imamo na šoli t. i. prednostne naloge, skozi katere se učitelji trudijo učencem nuditi različne vzgojne, pa tudi učne vsebine, ki niso neposredno del učnih načrtov. V prejšnjem šolskem letu smo se učenci (v okviru razrednih ur, pri pouku, pa tudi ob drugih priložnostih) urili v odgovornosti, se učili na drugačne načine in usvajali veščine za varno in učinkovito delo z elektronskimi napravami. Zamislil sem si, da bi v tem šolskem letu eno od teh prednostnih nalog namenili spodbujanju branja, sam pa bi v njej aktivno sodeloval in vsebinsko pripravljaj dejavnosti za učence. Take odločitve so seveda stvar vodstva šole, zato sem o tem sklenili spregovoriti z ravnateljico naše šole, da bi ugotovil, ali je taki zamisli naklonjena.

4.1 Intervju z ravnateljico naše šole

Po zagovoru raziskovalne naloge v preteklem šolskem letu sem se odpravil k ravnateljici naše šole, da bi opravil kratek intervju, saj mi je bilo že takrat jasno, da bi s svojim bralnim poslanstvom želel nadaljevati tudi v prihodnjem šolskem letu. Govorila sva o branju, predstavil pa sem ji tudi svoje videnje nadaljnjega delovanja z bralnimi dejavnostmi na šoli.

V prejšnjem šolskem letu smo v okviru raziskovalne naloge izvedli nekaj dejavnosti, s katerimi smo želeli pri učencih zbuditi veselje do branja. Kako vi gledate na take akcije? Se vam zdi, da so potrebne?

Tvoje delo je bilo vsekakor opaženo in je v naš prostor prineslo nekaj svežega vetra, kar je zelo dobrodošlo ter se mi zdi zelo pomembno. Posebej me veseli, da je prišla pobuda in interes s

tvoje strani, s strani učencev. Sicer je žal nesporno dejstvo, da (tudi) naši učenci premalo berejo, to slišim od učiteljev in tudi ravnateljev drugih osnovnih šol, problem pa je prisoten tudi na nacionalni ravni. Vse dejavnosti, ki ste jih izvedli v prejšnjem šolskem letu, se mi zdijo zelo domišljene in izvirne ter so prav gotovo pripomogle k temu, da so učenci ozavestili, da je branje pomembno, nekateri so zagotovo prebrali kakšno knjigo, ki je sicer ne bi. Dodana vrednost takih bralnih akcij se mi zdi njihova privlačnost, v mislih imam npr. bralno tekmovanje bingo, ki so ga učenci vzeli kot igro ali tekmovanje, zraven pa naredili še nekaj koristnega zase. Zagotovo je to bolj učinkovit način, kot samo nagovarjanje učiteljev učencev, naj berejo, in navajanje dejstev, zakaj bi to morali početi, saj s takim ravnanjem pogosto ne dosežemo svojega namena.

S svojim delovanjem bi želel nadaljevati tudi v prihodnje. Rad bi ponudil še več bralnih dejavnosti, hkrati pa bi vam predlagal, da bi nagovarjanje k branju postalo tudi ena od prednostnih nalog, ki jih imamo na šoli (npr. odgovornost, digitalno opismenjevanje, skrb za okolje ...). Se vam zdi to dobra zamisel? Je to izvedljivo?

Vesela sem takih predlogov. Tudi sama sem že razmišljala, da bi prednostne naloge nekoliko prenovili, si zastavili nove izzive, in to je vsekakor odlična ideja, ki jo z veseljem podprem in se zavežem, da bom pomagala pri tem, da zaživi, tudi finančno, kolikor bo to pač v moji moči. Prednostne naloge šole sicer vodijo učitelji, tebi pa predlagam, da se vanjo vključiš kot učenec in si prisoten na sestankih delovnega tima (tudi to bo dobrodošla novost, saj bo tako upoštevan glas učenca, za kar si na naši šoli resnično prizadevamo), kjer bodo tvoje zamisli slišane, učitelji pa ti bodo pomagali pri izvedbi. Tako bomo lahko zajeli vse učence naše šole.

Kaj pa mislite o uporabi elektronskih naprav pri učencih (računalniki, tablice, telefoni), in sicer (in predvsem) takrat, kadar jih uporabljajo v kratkočasne namene (za igranje igrice, družabna omrežja ...)? Se vam zdi, da tudi zaradi tega učenci berejo manj, kot so brali nekoč?

Elektronske naprave so v današnjem svetu vpete v različna področja našega življenja in nam v marsičem olajšajo življenje, težava pa nastane takrat, ko postanejo otroci zasvojeni z videoigrami ali družbenimi omrežji, kar lahko vodi v digitalno odvisnost in so zaradi pretirane rabe zaslonov prikrajšani za druge pozitivne aktivnosti, kot so npr. prosta igra, skupni čas s prijatelji in z družino, in seveda tudi branje. Slednje predstavlja svojevrsten napor, zato ni presenetljivo, da učenci veliko raje izberejo lažjo, udobnejšo pot – in danes je to bolj enostavno

kot kadar koli. Sodobna tehnologija je lahko sicer ob premišljeni rabi zelo koristna in uporabna. Na naši šoli se trudimo učence čim bolj opolnomočiti za pametno rabo elektronskih naprav, jim pokazati, da jih je mogoče uporabljati za dostop do koristnih informacij, znanj in veščin, tudi digitalno branje knjig in revij, didaktične igre ... Idealno bi torej bilo, če bi znali in zmogli pametno uporabljati obe vrsti branja in učenja – tako zaslonsko kot tisto s papirja.

Pogovor sva strnila z dogovorom, da si bomo v novem šolskem letu ponovno (tokrat še bolj intenzivno) s skupnimi močmi začeli prizadevati na naši šoli ustoličiti branje kot vrednoto, kar bo jasno razvidno v vseh prostorih šole.

4.2 Dejavnosti za bralno navduševanje

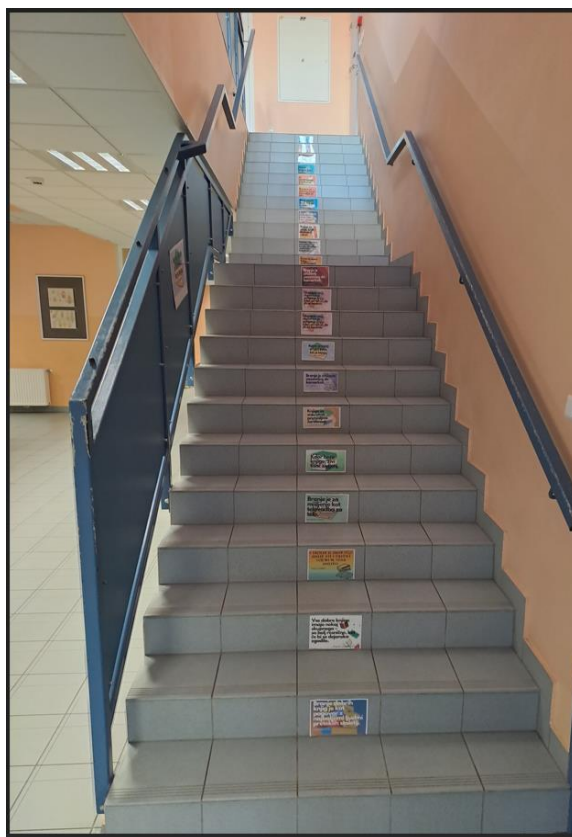
Ob začetku šolskega leta sem na povabilo mentoric moje raziskovalne naloge prisostvoval sestanku članov novoustanovljene prednostne naloge, namenjene spodbujanju branja, ki sprva še ni imela imena. Ob viharjenju možganov na prvem sestanku sem zbrano poslušal in si beležil ideje učiteljev, predvsem pa poslušal njihova mnenja o tem, kaj je smiselno in predvsem izvedljivo brez večjih organizacijskih težav. Tudi sam sem predstavil rezultate svojega udejstvovanja v prejšnjem šolskem letu in predstavil svoje zamisli za nove dejavnosti v tem šolskem letu. Z mentoricama smo kasneje pripravili skupen načrt, kako bo prednostna naloga potekala in kdo vse bo v njej sodeloval. Prednostno nalogo smo poimenovali s Pri nas beremo – spodbujanje branja. Nastal je akcijski načrt, za katerega je bilo dogovorjeno, da je živ dokument, kar pomeni, da se bo lahko (glede na novo nastale zamisli vseh članov) tudi spreminjal. V njem smo si zadali naslednje cilje:

- z usmerjenimi dejavnostmi vplivati na motiviranost učencev za branje, tj. pridobiti čim več učencev, da bi pogosteje (ali sploh) posegali po knjigah;
- ozaveščanje pomena branja;
- odgovorno ravnanje s šolsko lastnino (knjigami).

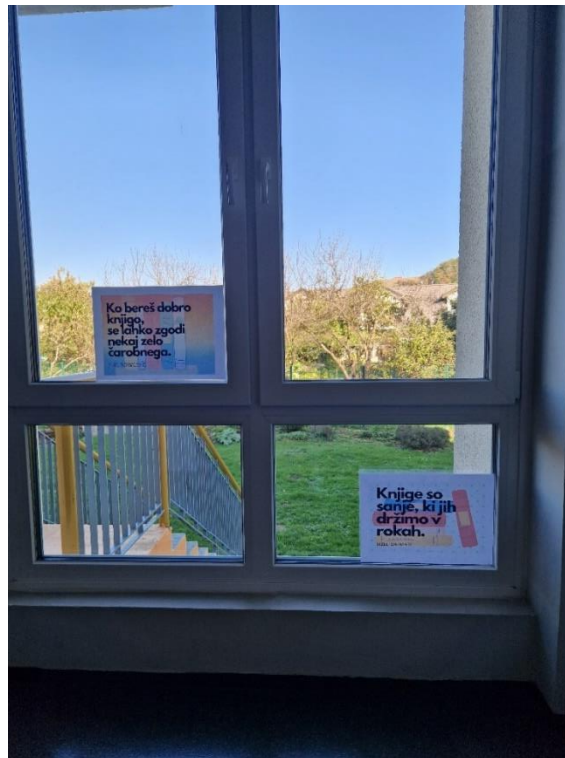
Pripravili smo tudi tabelo dejavnosti, ki sta jo mentorici dali učiteljem v skupno rabo, da bi vanjo sproti vpisovali dejavnosti, ki so jih izvedli. Dejavnosti, ki sem jih pripravil sam, smo vnašali skupaj z mentoricama.

4.2.1 Izreki o knjigah in branju

V lanskem šolskem letu sem se lotil promocije branja na naši šoli s plakati, ki so spraševali učence, kaj trenutno berejo, in jim sporočali, da je branje kul. Letos sem želel dvigniti raven pozornosti in intenzivnosti nagovarjanja še višje. Z orodjem Canva sem ustvaril vizualno privlačne plakate, polne navdihujočih misli o branju, ki vabijo vsakega opazovalca k premisleku o branju in znanju, ki ga knjige prinašajo. Vsak plakat je skrbno oblikovan in opremljen z najlepšimi citati o branju, ki spodbujajo razmišljanje in vabijo k raziskovanju knjig. Plakate sem najprej premišljeno postavil v središče naše ustanove, natančneje na stopnice večnamenskega prostora, ki vodijo neposredno v našo knjižnico, kasneje pa sem z njimi polepšal in obogatil še vse druge prostore. Ne glede na to, ali gre za učenca ali učitelja, sem prepričan, da so ti izreki pritegnili pozornost skoraj vsakega obiskovalca naše šole. Zahvaljujoč tem plakatom smo ustvarili navdihujoče okolje, kjer vsak korak po stopnicah predstavlja korak v svet domišljije, znanja in raznolikosti. Prepričan sem, da bodo ti plakati še naprej spodbujali željo do branja med učenci naše šole, ustvarjajoč trajen vtis o moči branja in njegovem vplivu na naša življenja.

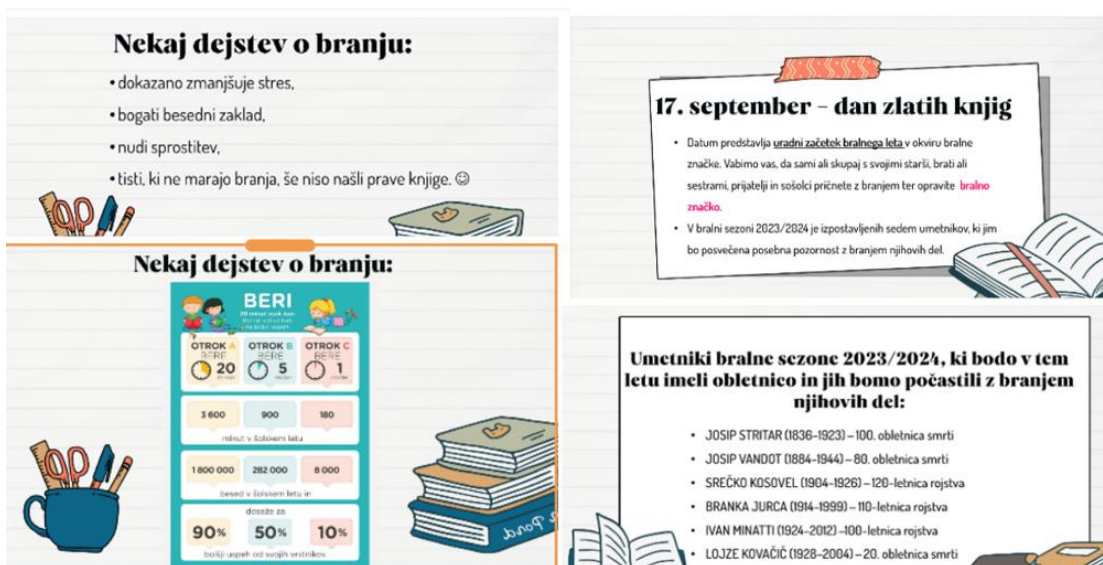
Slika 1: Knjižni izreki na stopnicah

Slika 2: Knjižni izreki v prostorih šole

4.2.2 Bralne urice

Že v mesecu septembru smo začeli z dejavnostjo, ki smo jo poimenovali bralna urica, ko ob določeni uri beremo prav vsi na šoli. Dejavnost je dobro zaživela, saj nam je uspelo bralno urico izvesti v vsakem mesecu. V mesecu septembru sem za ta namen ustvaril PowerPoint predstavitev, v kateri sem najprej omenil književne ustvarjalce, ki letos praznujejo jubilej oziroma pomembno obletnico (seznam umetnikov sem našel na spletni strani Bralnega društva Bralna značka Slovenije). Nato sem delil zanimiva in pomembna dejstva o branju, s katerimi sem želel učence ne le pritegniti, ampak tudi poučiti o pomenu branja, ter opozoril na uradni začetek branja za bralno značko (17. september). Nadaljevali smo z branjem zgodbe Priklenjen slon avtorja Jorgea Bucayja. Učitelji v posameznih razredih so branje izpeljali bodisi tako, da so učencem glasno brali, ali pa so brali učenci. Ker prinaša zgodba globoke misli, smo si po branju skupaj vzeli čas za premislek in pogovor.

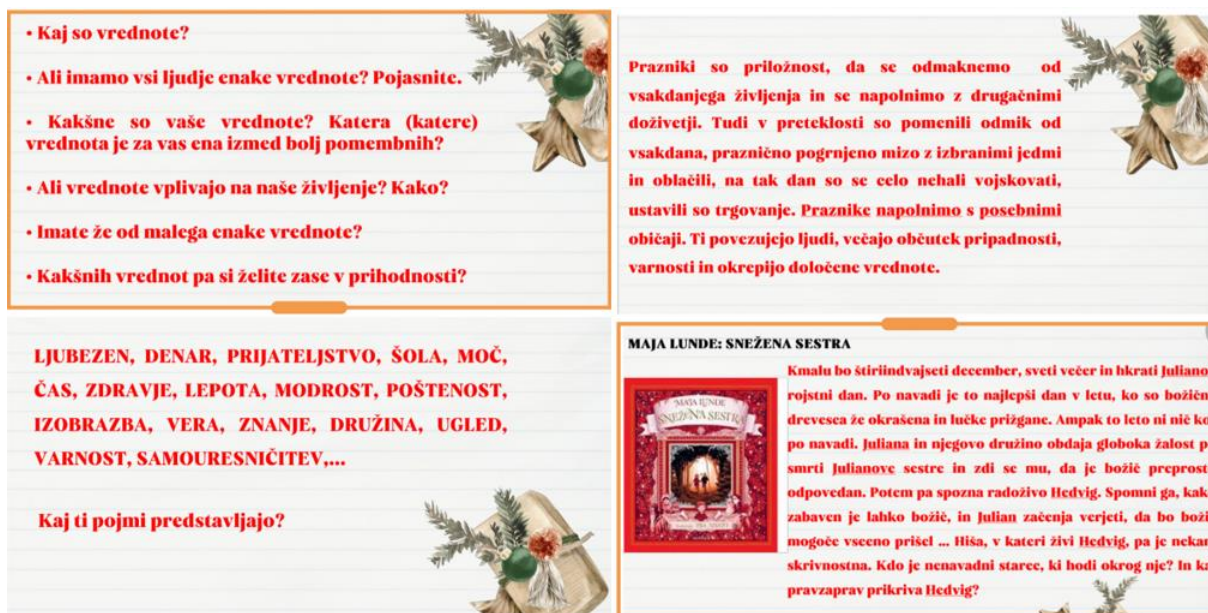
Slika 3: Drsnice za septembrsko bralno urico

V mesecu oktobru smo za bralno urico določili predpočitniški petek. Da bi učencem povedali in pokazali, kako zelo lahko uživaš v branju, še sploh, če ti v ta namen »odpade« ura rednega pouka, smo se za drugo bralno urico odločili, da naj učenci sami, vsak zase, izberejo knjigo ter jo prinesejo s seboj v šolo, kjer jo bodo nato brali. Na začetku ure so učenci svojo knjigo, ki jo trenutno berejo ali so si jo za ta namen izposodili, poljubno (lahko tudi z nekaj asociativno izbranimi besedami) predstavili svojim sošolcem. Nato so se odmaknili v svoje kotičke in začeli brati. Po pretečenih petinštiridesetih minutah, ki so jim tokrat minile rekordno hitro (kot mi je povedalo več sošolcev), se je oglasila šolska ura in jih predramila iz njihovih knjižnih svetov. Na tak način smo na željo učencev izvedli tudi bralno urico v mesecu novembru.

Slika 4: Učenci med bralno urico

December je praznični mesec, zato smo, kot se za ta čas spodobi, izbrali literaturo z božično-novoletno oziroma praznično tematiko, in sicer zbirko zgodb Maje Lunde Snežna sestra. Izbral sem začetno zgodbo, upam pa, da je kdo od učencev kasneje prebral tudi celotno zbirko, saj gre za očarljivo pripoved, v kateri se izmenjujejo teme čiste sreče in radosti s tistimi bolj temačnimi ter žalostnimi. Posebnost tokratne bralne urice je bilo sodelovanje z učiteljicami iz prednostne naloge, ki se ukvarja z razvijanjem socialnih in čustvenih veščin pri učencih, in sicer so mi pomagale zasnovati iztočnice za pogovor po branju, ki ga je nato vodil vsak od učiteljev pri posameznem razredu. Pripravljeno gradivo sem nekoliko priredil za učence od 1. do 4. razreda.

Slika 5: Drsnice za praznično branje

Za zdaj zadnja bralna urica v mesecu januarju je bila zasnovana tako, da sem na PowerPoint predstavitev, nanizal 10 razlogov za branje (iz knjige Mihe Kovača), o katerih so se učitelji uvodoma pogovarjali z učenci. Nato sem učence opozoril na bližajoč se rok oddaje za knjižno tekmovanje bingo in jih opozoril na bralne hiške, ki so nova pridobitev naše šole. Predstavil sem pravila izposoje in ravnanja z izposojenimi knjigami. Sledilo je branje po izboru učencev (tiho branje svoje knjige, branje knjige za dolgo branje, kjer je bral učitelj, možno je bilo, da so na glas brali tudi učenci, in sicer odlomke iz svojih knjig). Branje smo sklenili s spodbudo, da bi učenci narisali, kaj se v njih dogaja, ko berejo. Zastavil sem dva naslova Jaz in moja knjiga in Ko berem, se zgodi ...

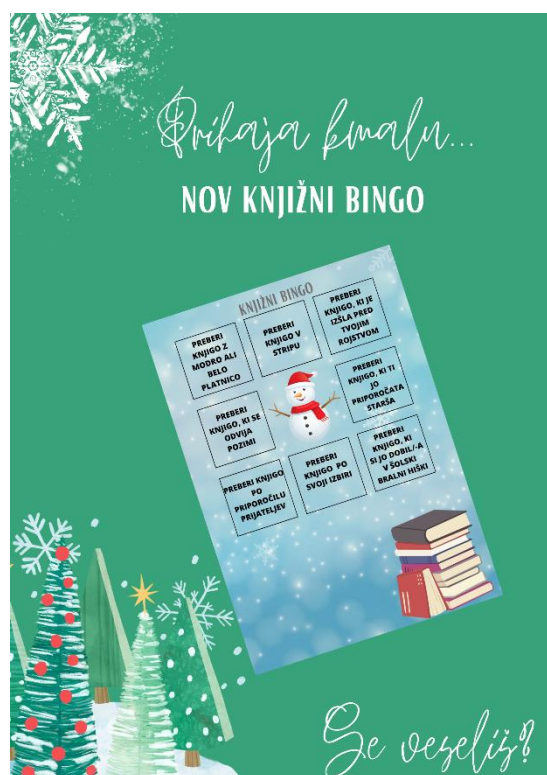
Slika 6: Drsnice za januarsko bralno urico

Vsako bralno urico smo po šolskem radiu napovedali dan ali dva pred izvedbo. Z bralnimi uricami bomo nadaljevali vse do konca šolskega leta.

4.2.3 Bralno tekmovanje

V prejšnjem šolskem letu se je kot ena izmed bolj privlačnih dejavnosti izkazalo bralno tekmovanje, poimenovali smo ga knjižni bingo. Je zelo zanimiva igra in zagotovo močno pripomore k spreobračanju nebralcev v bralce. Gre za tekmovalne podlage z devetimi kvadrati, v katerih so navodila oz. opisi knjig, ki ji morajo za nalepko prebrati učenci. Ko učenec zbere vsaj 3 nalepke, ki povezujejo kvadrate v vrsti, koloni ali diagonali, list z zbranimi nalepkami odnese v knjižnico v nabiralnik, iz katerega nato tudi izžrebamo nagrajence. Priprava te dejavnosti je bila prava zabava, saj sem ponovno zasnoval privlačne podlage ob pomoči Canve, zanimivega oblikovalskega orodja. Prav tako sem sam izdelal nalepke. Bingo sem oblikovno vezal na praznično obdobje ob koncu preteklega leta (s tekmovanjem smo namreč pričeli v drugi polovici novembra), pri tem pa sem ga vsebinsko prilagodil tako, da je bil bolj zanimiv in uporaben tudi za mlajše učence. Po natisu bingov sem obiskal vse razrede naše šole (od 1 do 9 razreda), kjer sem jim jih osebno razdelil, podrobno predstavil pravila igre ter jim povedal, kje lahko dobijo svoje nalepke za označevanje prebranih knjig. Vsa navodila sem razobesil tudi po stenah šole, skupaj z bingo podlagami, ki naj bi jih opominjale, da je še možno tekrovati (podlage so bile po mojem obisku na voljo tudi v knjižnici), začetek

tekmovanja pa smo objavili tudi po šolskem radiu; ob koncu tekmovanja smo tako tudi razglasili izžrebance, prejemnike nagrad. Tekmovalne podlage je vzelo zelo veliko učencev, saj sem že nekaj tednov prej izobesil plakate, ki so razglašali, da prihaja nov bingo. Podlage za igro je vzelo veliko manj učencev predmetne stopnje v primerjavi z razredno stopnjo. Tokratna novost je bila torej ta, da so lahko tekmovali vsi učenci naše šole, za razliko od prejšnjega leta, kjer smo to ponudili samo učencem predmetne stopnje. Za ta korak smo se letos odločili zaradi velikega povpraševanja mlajših učencev v lanskem šolskem letu, ki so bili kar malo žalostni, da v tekmovanju niso mogli sodelovati. Po preštevanju oddanih bingov sem bil nekoliko začuden, saj se jih je na dan žrebanja v skrinji znašlo le 47, čeprav je igralne podloge vzelo vsaj trikrat toliko učencev. Največ bingov so oddali učenci prvega triletja, sledili so učenci iz tretjega triletja, najmanj pa je bilo tistih iz drugega triletja.

Slika 7: Plakati za napoved binga

Slika 8: Knjižni bingo

KNJIŽNI BINGO

Sodeluj v **knjižnem bingu** in osvoji lepo nagrado. Kaj moraš storiti? Brati! Kje, kako, kdaj, pa je odvisno od tebe. Na kartončku **knjižni bingo** te čaka osem bralnih aktivnosti. Predstavljajo namig, kaj brati. Na vsak opravljen kvadratik prilepi **nalepko**. Ko imaš izpolnjene tri kvadratke – vodoravno/navpično ali poševno, imaš bingo! Na sredini pa je še joker, ki šteje kot prebrana knjiga. Tako prebereš še dve knjigi in imaš bingo!

Če potrebuješ pomoč pri izbiri knjige, vprašaj knjižničarko, svojo učiteljico za slovenščino, preglej police z novimi knjigami v knjižnici ali povprašaj prijatelje in sošolce.

Kje dobiš nalepke? Po tem, ko si knjigo prebral/-a, poiščeš eno od mentoric za bralno značko, na kratko predstaviš, kaj si prebral/-a, in v zameno prejmeš nalepko.

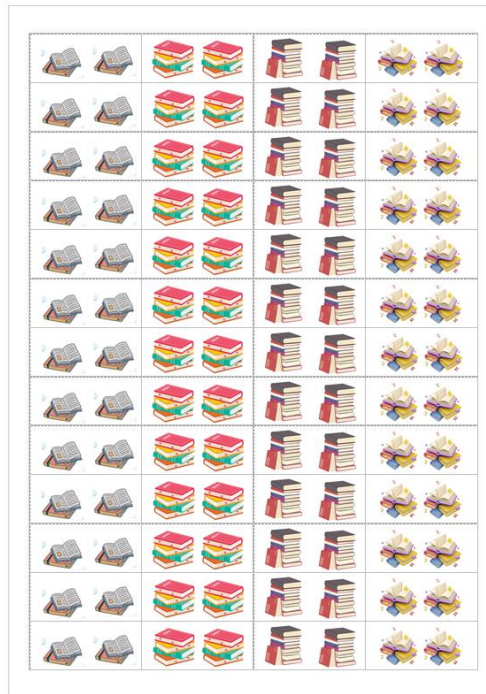
Da sodeluješ v žrebanju, **moraš imeti vsaj en bingo**. Kartonček lahko oddaš vse **do 5. februarja 2024** v nabiralnik v knjižnici. Ne pozabi pripisati svojega imena in priimka.

Kdaj bo žrebanje? **6. februarja 2023.**

In kaj so nagrade?

- 1. nagrada: 2 vstopnici za Woop + knjižna nagrada**
- 2. nagrada: knjižna nagrada**
- 3. nagrada: knjižna nagrada**

Slika 9: Navodila za knjižni bingo

Slika 10: Nalepke za knjižni bingo

Slika 11: Škatla za oddajo knjižnega binga

Slika 12: Podelitev nagrad izžrebancem bralnega tekmovanja

4.2.4 Bralne hiške

Knjigobežnice so odprte male knjižnice, kjer se lahko knjige prosto izposojajo ali izmenjujejo, in so popularne po vsem svetu. Zamisel o tem, da bi jih na naši šoli postavili tudi mi, me je mikala že v prejšnjem šolskem letu, ampak za izvedbo nisem imel dovolj časa oziroma dovolj dodelanega načrta. Izdelave knjigobežnic, mi smo jih poimenovali knjižne hiške, sem se lotil sam, z nekoliko pomoči sestrinega fanta, ki je študent strojništva. Najprej smo v trgovini kupili 3 omarice, ki predstavljajo ogrodje hišk, pri sestavljanju le-teh mi je pomagal učitelj za tehniko in tehnologijo, sam pa sem se s svojim svakom lotil še izdelave streh, ki sva jih nato v šoli z učiteljem tehnike še pobarvala. Pomagal mi je tudi pri sestavljanju celote. Ko so bili izdelki končani, smo prvo hišico postavil na hodnik pri učilnicah razredne stopnje, drugo v večnamenski prostor oz. avlo naše šole, tretjo pa sem namenil učiteljem v zbornici. Izdelal sem tudi logotip za hiško in pravila izposoje in rokovanja s knjigami. Za pomoč pri polnjenju s knjigami sem prosil gospo ravnateljico, da je staršem preko eAsistenta poslala prošnjo za donacijo knjig. Odziv je presegel naša pričakovanja. Ne samo da smo s podarjenimi knjigami napolnili vse tri knjižne hiške, nekaj jih je celo še ostalo za kasnejša polnjenja (predvidevamo

namreč, da kakšna knjiga tudi ne bo našla poti nazaj). Hišice so tako polne zanimivih in še vedno uporabnih knjig, ki so jih učenci prinesli v šolo kot odslužene. Mnogi zelo radi posežejo po njih, zelo prav pa pridejo mlajšim učencem, ki po koncu razširjenega programa čakajo na starše in nimajo kaj početi. Knjižne hišice so kasneje dobile še dodatek – knjižne kazalke z mislijo o branju in vajami za pravilno držo, ki so opomnik učencem, kako pravilno sedeti, kadar beremo za mizo (skrb za pravilno držo je namreč tudi ena od dejavnosti, ki se ji na šoli posvečano). Izbira te dejavnosti se mi zdi zelo posrečena, saj hiške samo še bolj poudarjajo, da se na naši šoli res bere, sam pa sem nanje izjemno ponosen.

Slika 13: Zbiranje knjig

Slika 14: Navodila za uporabo bralne hiške

Slika 15: Izdelovanje bralne hiške

Slika 16: Polnjenje bralnih hišk

Slika 17: Bralna hiška na razredni stopnji

Slika 18: Bralna hiška za predmetno stopnjo

Slika 19: Bralna hiška za učitelje v zbornici

Slika 20: Knjižne kazalke

4.3 Druge bralne dejavnosti

Sam nisem mogel biti ves čas prisoten pri vseh bralnih dejavnostih, ki so se na naši šoli pričele odvijati pod skupnim imenovalcem prednostne naloge, sem pa delo učiteljic, ki so imele veliko odličnih zamisli, kaj z otroki še početi, spremljal preko tabele v skupnih dokumentih, kamor so vpisovale vse, kar so v ta namen počele. Večkrat so me tudi povabile, da sem pri kakšni dejavnosti prisostvoval kot opazovalec. Izpostavljam dejavnosti, ki so se mi zdele najbolj zanimive.

4.3.1 Branje med odmori

To dejavnost smo v manjšem obsegu izvajali že prejšnje leto in je bila zagotovo zelo uspešna, saj so si predvsem najmlajši učenci želeli, da bi se to izvajalo večkrat, zato smo jim to leto to tudi omogočili. Večkrat se starejši in mlajši učenci družijo med glavnimi odmori ter skupaj (pre)berejo knjigo, o kateri nato tudi govorijo in si izmenjajo misli o prebranem. Ta dejavnost zagotovo predstavlja kakovostno porabljen čas in poveže mlajše otroke ter starejše učence naše šole, saj le-ti za dvajset minut postanejo njihovi mentorji ter jim pokažejo svojo strast do

branja. Zagotovo je vsako branje starejših učencev mlajšim novo doživetje za oboje. Ta dejavnost pa je zagotovo koristna, saj se nato odvijajo živahne razprave o knjigah in ker branje ni individualno in je zato bolj zanimivo za mlajše učence. Knjige jih povezujejo, jih naučijo izražati svoje mnenje ... Ob branju se sklepajo tudi nova prijateljstva, pomembno pa je tudi, da tem učencem berejo najstarejši, saj so jim le-ti zgled.

Slika 21: Branje devetošolcev prvošolcem

Slika 22: Branje šestošolcev prvo- in drugošolcem

4.3.2 Naša mala knjižnica

Učenci prvega triletja sodelujejo v projektu Naša mala knjižnica. Glavni cilj tega projekta je učencem predstaviti kakovostne, raznolike, izvirne knjige, ki jih ustvarjajo evropski avtorji in ilustratorji. S tem spodbujajo motiviranost za branje in razvijanje bralne pismenosti. Pripravljeni Ustvarjalniki pripomorejo k dodatni motivaciji in k temu, da učenci razmišljajo, ustvarjajo, spoznavajo nove vsebine. Učenci med prebiranjem knjig postavljajo vprašanja, razvijajo domišljijo, likovno ustvarjajo, se gibalno izražajo, izkazujejo zanimanje, krepijo samostojno izražanje ter ob tem uživajo.

Slika 23: Projekt Naša mala knjižnica

4.3.3 Razstava poustvarjalnih izdelkov po prebranem delu

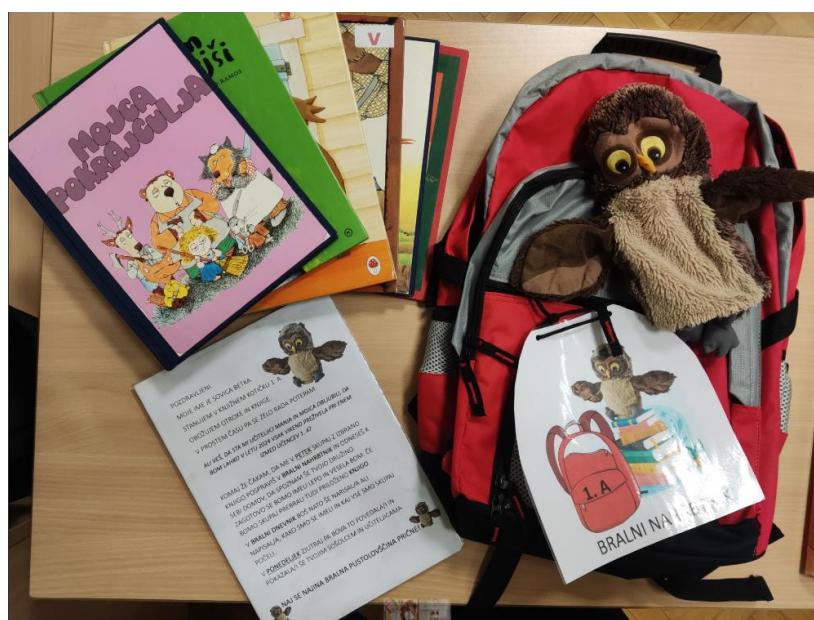
Učenci prvega triletja so si ob kulturnem dnevu ogledali predstavo Knjiga o džungli in kasneje v šoli brali še knjigo. Nad videnim in kasneje še prebranim so bili učenci izjemno navdušeni, zato so poustvarjali tako, da so napisali ter ilustrirali svoje knjige. Nastali so zelo kvalitetni izdelki, ki so bili kasneje razstavljeni še v Knjižnici Pobrežje.

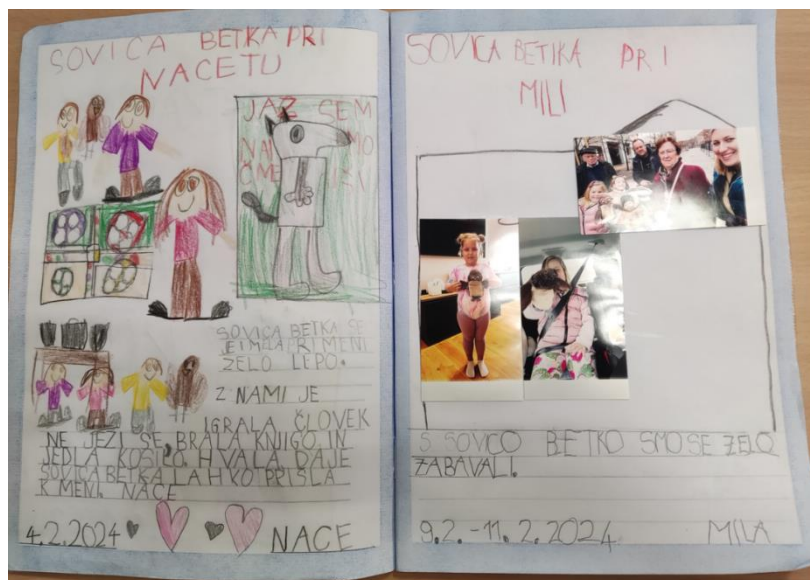
Slika 24: Razstava poustvarjenih izdelkov v Knjižnici Pobrežje

4.3.4 Bralni nahrbtniki

Vsak petek eden izmed prvošolcev odnese domov bralni nahrbtnik, v katerega pospravi bralni dnevnik in eno izmed ponujenih knjig, ki jih dobi pri učiteljici. V nahrbtnik doda še maskoto razreda – sovico Betko, ki sicer živi v razrednem knjižnem kotičku. Skupaj z družino in sovico Betko učenec tekom vikenda prebere izbrano knjigo ter v dnevnik nariše ali napiše, kako so se imeli in kaj vse so skupaj počeli. V ponedeljek zjutraj sošolcem in učiteljici predstavi izpolnjen bralni dnevnik ter poroča o skupnih dogodivščinah.

Slika 25: Vsebina bralnega nahrbtnika

Slika 26: Izpolnjen bralni dnevnik

4.3.5 Ure dodatne strokovne pomoči

Učiteljice, ki nudijo učencem dodatno strokovno pomoč, so, navdihnjene z bralnimi dejavnostmi na šoli, svoje navdušenje za branje še dodatno prenašale tudi na svoje učence. V ta namen so nastali Dnevnik branja in počutja, kamor so učenci zapisovali, kdaj in koliko časa so brali ter kako so se pri tem počutili. V svojih kabinetih so prav tako skupaj z učenci oblikovale bralne kotičke, ki jih ves čas opremljajo s plakati, pozitivnimi mislimi o branju ter knjigami, ki si jih je mogoče izposoditi. Povedale so, da na začetku ure dodatne strokovne pomoči učenci pogosto izrazijo željo, da bi se posvetili branju, kar kaže na pozitiven odnos do knjig in branja. To okolje ne le spodbuja branje, ampak tudi omogoča izražanje čustev in doživljanja literature.

Moj dnevnik branja in počutja ob branju - ALMIN

Dan in počutje	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETER
Zadovoljen	Peter Pan – branje z učiteljico.	Peter Pan – branje z učiteljico in obnavljanje.			
Veseli	Peter Pan – 10 minut izmeničnega branja z učiteljico.				
Zaskrbljen				Volk in sedem kozličkov. Nisem dobro razumel zgodbe.	
Razburjen					
Zalosten			Pozabil sem si izposoditi knjigo.		
Nemotiviran	Peter Pan – branje popoldan sam doma.				
Miren		Zadnje branje sem prebral v odmoru sam.	Učiteljica mi je pomagala najti knjigo.	Branje z mamo.	Volk in sedem kozličkov – izmenično branje z mamo.

Dan in počutje	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETER
Zadovoljen	Peter Pan – branje z učiteljico in obnavljanje.				
Veseli	Peter Pan – 10 minut izmeničnega branja z učiteljico.				
Zaskrbljen				Volk in sedem kozličkov. Nisem dobro razumel zgodbe.	
Razburjen					
Zalosten			Pozabil sem si izposoditi knjigo.		
Nemotiviran	Peter Pan – branje popoldan sam doma.				
Miren		Zadnje branje sem prebral v odmoru sam.	Učiteljica mi je pomagala najti knjigo.	Branje z mamo.	Volk in sedem kozličkov – izmenično branje z mamo.

Slika 27: Dnevnik branja in počutja ob branju

4.3.6 Razredni bralni kotički in branje na več načinov

V prvih razredih učenci eno uro na teden posvetijo branju knjige v nadaljevanju, boljši bralci pa lahko tudi pred razredom berejo knjigo namesto učiteljice. Na koncu ure se z učiteljicami o prebranem tudi pogovorijo. Medtem ko v nekaterih razredih berejo skupaj, v drugih in tretjih razredih učenci berejo v parih, ker lahko tako delijo mnenja ter se kritično opredeljujejo do prebranega. To počnejo eno uro v tednu. Knjige si izberejo sami, saj jim je tako najbolj všeč.

V vseh razredih prvega triletja so v svojih učilnicah uredili tudi lastne bralne kotičke, učenci pa so v ta namen z veseljem podarili nekaj svojih knjig, tako imajo zdaj tudi v učilnici na voljo kar nekaj raznolikega bralnega gradiva, po katerem radi posegajo in se tam skupaj družijo. Ob petkih namesto igrač prinašajo knjige in slikanice, ki jih trenutno berejo. Prva ura je nato namenjena skupnemu branju in predstavitvi prebranih knjig. Po branju poustvarjajo na različne načine, npr. likovno, dramsko, gibalno, in tako branje povežejo z zanimivimi ter prijetnimi izkušnjami. Da bi postopoma razvili zavedanje o pomenu branja za širjenje besednega zaklada in učno uspešnost, svoje bralne dosežke spremljajo in beležijo na gusarski bralni ladji in z mesečnimi bralnimi listi.

Slika 28: Skupno branje v razredu

Slika 29: Razredni bralni kotiček

5 REZULTATI OPRAVLJENIH ANKET

5.1 Anketa za učence

Z izvedbo ankete sem želel od učencev dobiti odgovore, kako so nanje vplivale bralne dejavnosti, ki sem jih organiziral. Zanimalo me je, katere dejavnosti so se jim zdele najbolj privlačne. Prav tako sem skušal ugotoviti, ali so zaslonske tehnologije glavni krivec, da v prostem času ne najdejo časa za branje. Anketo sem izvajal v obdobju med 24. in 31. 1. 2024. Učenci so izpolnjevali anketni vprašalnik preko spletne strani 1KA, ki sem jo uporabil za izdelavo in izvedbo ankete. Vprašalniki so bili rešeni med urami, ko so učenci uporabljali računalniško učilnico.

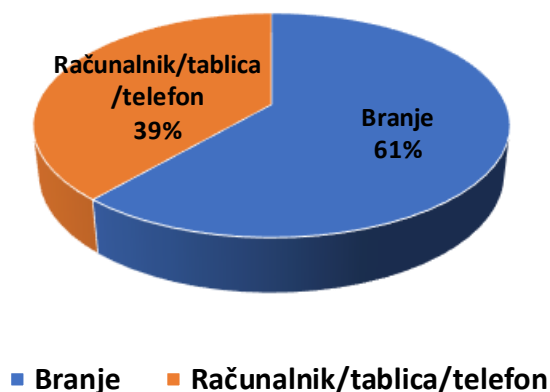
Anketo za učence od 1. do 3. razreda sem malo prilagodil. Predvideval sem, da nekateri učenci prvega triletja ne znajo brati ali pa ne bi znali odgovarjati na vprašanja ankete preko spleta, zato sem jim vprašanja zastavil ustno. Pri tem so mi bile v veliko pomoč tudi učiteljice razredničarke, ki otroke najbolj poznajo in so jim znale vprašanja bolj približati. Zato sem na ta način pridobljene rezultate predstavil posebej.

Anketo je rešilo 246 učencev od 4. do 9. razreda in 130 učencev od 1. do 3. razreda, skupaj torej 376 učencev.

5.1.1 Anketa za učence od 1. do 3. razreda

Graf 1: Branje ali zasloni (mlajši učenci)

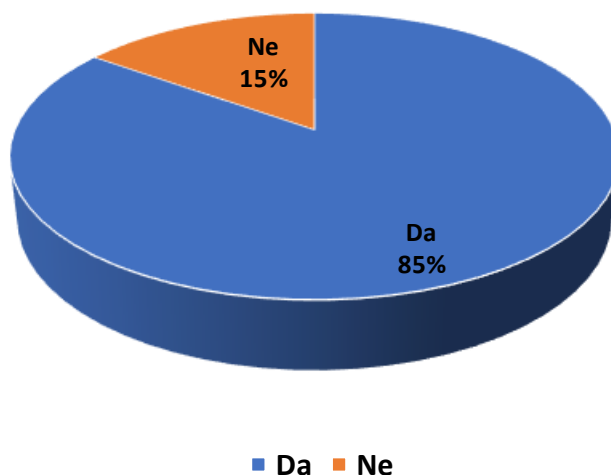
Zamisli si, da imaš prost popoldan. Na razpolago imaš branje zanimive knjige ali preživljanje časa za računalnikom/tablico/telefonom (igrice, družabna omrežja, Youtube, TikTok ...). Kaj boš izbral/-a?

Učenci prvega triletja so na prvo vprašanje, kaj raje počnejo v prostem popoldnevu, v večini odgovorili, da raje berejo (61 %), kot pa preživljajo čas za računalnikom, tablico ali telefonom (39 %). Domnevam, da marsikateri od njih še nima svojega telefona in računalnika, zato nimajo tolikšnega dostopa do zaslonov kot večji učenci oziroma jih v teh letih branje še privlači.

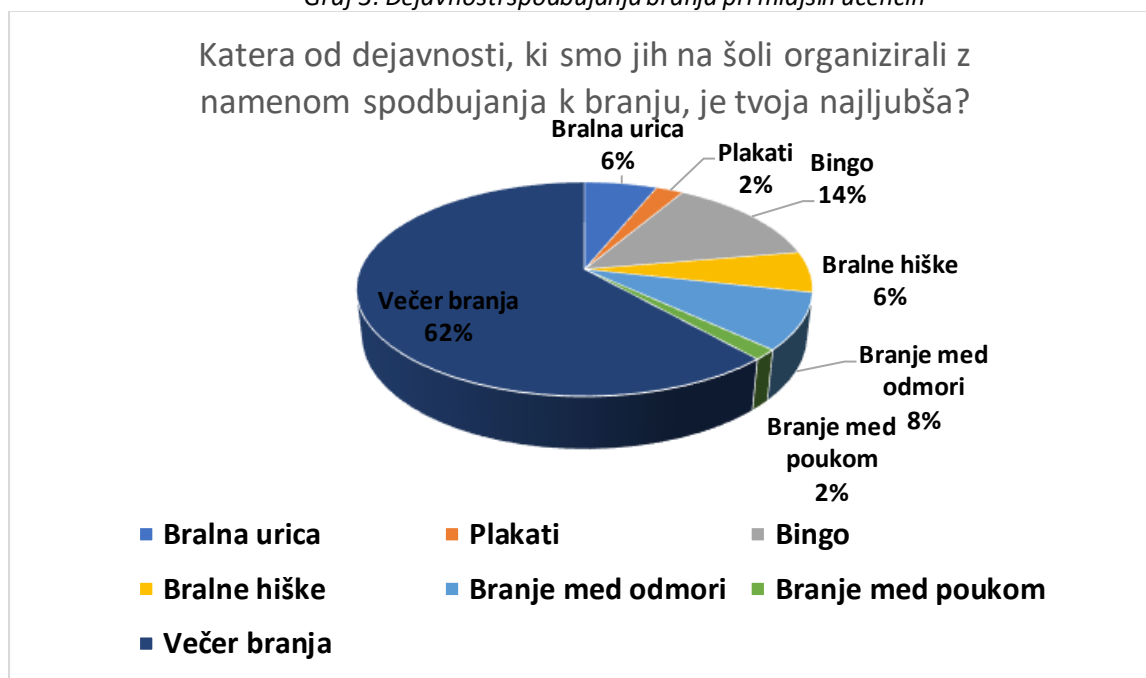
Graf 2: Vpliv zaslonov na pogostost branja pri mlajših učencih

Se ti zdi, da bi bral/-a več, če ne bi imel/-a na voljo računalnika/tablice/telefona?

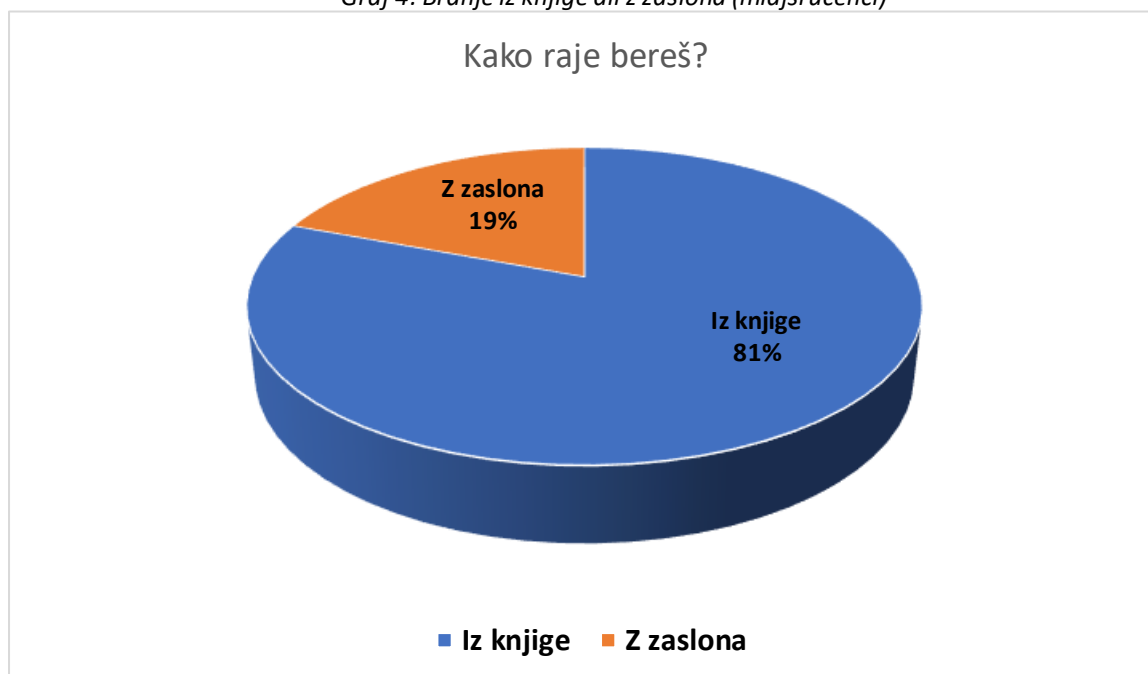
Na vprašanje, ali bi brali več, če ne bi imeli dostopa do različnih zaslonov, je kar 85 % mlajših učencev odgovorilo z da, samo 15 % pa z ne. Kot izgleda, se delno zavedajo nevarnosti in vpliva, ki jih ima nanje prepogosta uporaba zaslonov ali pa jih starši na to večkrat opozorijo.

Graf 3: Dejavnosti spodbujanja branja pri mlajših učencih

Tretji graf je pokazal, katera izmed vseh izvedenih aktivnosti je bila mlajšim učencem najbolj všeč. Večer branja je s 62 % najljubša dejavnost (letosga bomo za vse učence naše šole v dveh ločenih skupinah izvedli v mesecu aprilu), sledi mu bingo s 14 %, branje med odmori z 8 %, bralne hiške (6 %), bralne urice (6 %), branje med poukom (2 %) in plakati z mislimi o branju (2 %), ki pa so sicer bolj neke vrste opomnik o branju kot dejavnost.

Graf 4: Branje iz knjige ali z zaslona (mlajši učenci)

Iz tega grafa je razvidno, da večina mlajših učencev (81 %) raje bere fizično knjigo kot pa s pomočjo zaslona. Ker še niso toliko večji uporabe zaslonov in računalnika, je bil ta rezultat pričakovan.

Graf 5: Učenje s pomočjo knjige ali zaslonov (mlajši učenci)

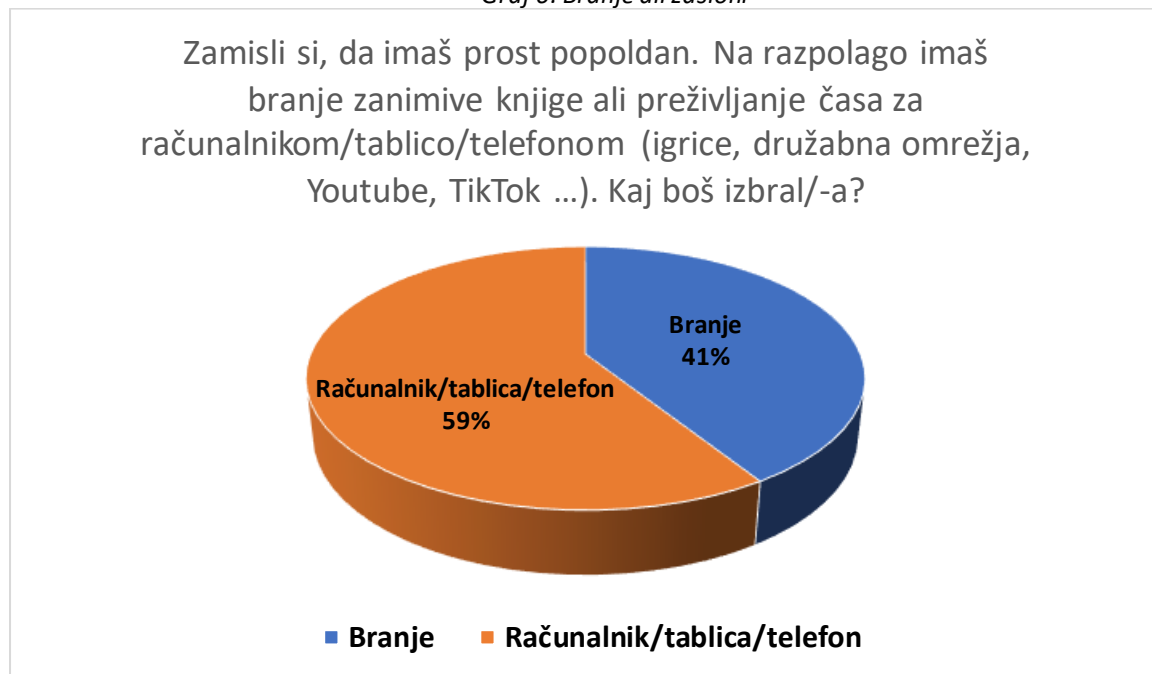

Graf številka pet podobno kot prejšnji pokaže, da se mlajši učenci neradi učijo s pomočjo različnih zaslonov. 72 % je izbralo odgovor, da se raje učijo iz snovi, zapisane na papirju. Tudi

tukaj je razlog verjetno v tem, da mlajšim učencem manjkajo znanja na področju uporabe informacijskih tehnologij za učenje.

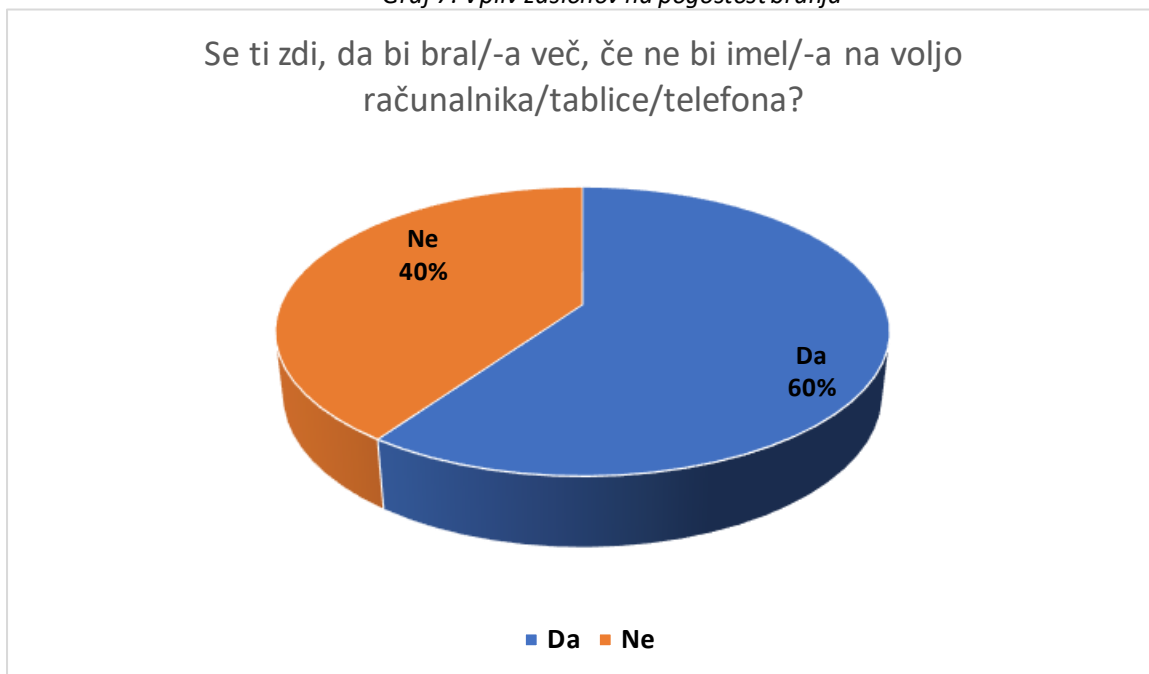
5.1.2 Anketa za učence od 4. do 9. razreda

Graf 6: Branje ali zasloni

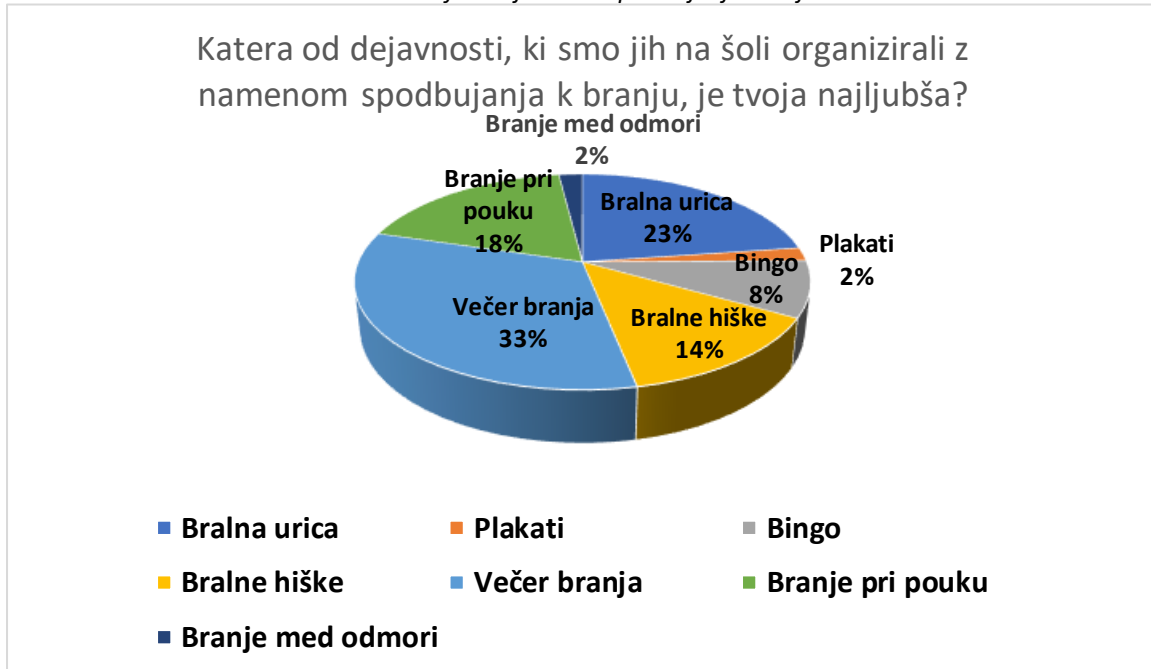
Na prvo vprašanje, katero možnost za preživljanje prostega časa raje izberejo, branje ali računalnik/tablico/telefon, je 41 % učencev o 4. do 9. razreda odgovorilo, da bi izbrali branje, 59 % pa neke vrste zaslon. Rezultat me je pozitivno presenetil, saj 41 % ni malo. Če toliko učencev v prostem času resnično še vedno poseže po knjigi, je to dober rezultat.

Graf 7: Vpliv zaslonov na pogostost branja

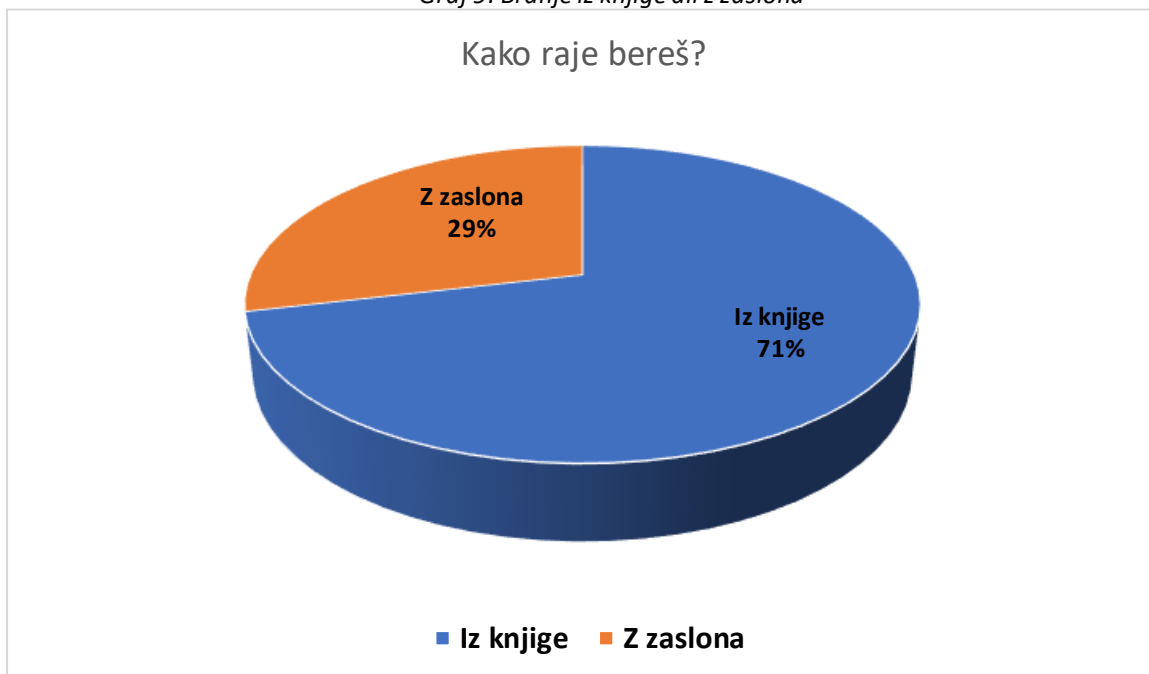
Na naslednje vprašanje, ali bi brali več, če ne bi imeli na voljo različnih vrst zaslonov, je 60 % učencev odgovorilo z da, 40 % pa z ne. Tukaj je opazna razlika v primerjavi z manjšimi učenci, ki so bolj prepričani, da bi brali več, če ne bi imeli na voljo računalnika/tablice/ telefona, saj jih je kar 85 % na isto vprašanje odgovorilo z da.

Graf 8: Dejavnosti spodbujanja branja

Graf številka osem je pokazal, katera izmed vseh izvedenih aktivnosti je bila starejšim učencem najbolj všeč. Večer branja je s 33 % najljubša dejavnost, sledi mu bralna urica, ki smo jo organizirali vsak mesec med poukom s 23 %, nato branje pri rednem pouku (19 %) in bralne hiške (14 %). Presenetil me je nizek rezultat priljubljenosti knjižnega binga (9 %), ki je bil lani zelo popularen. Iz tega lahko sklepam, da je učencem treba ponuditi vsako leto nove aktivnosti, da ne izgubijo zanimanja. Najmanj so jih pritegnili knjižni plakati (2 %). Zanimiva je primerjava tega grafa z rezultati, ki sem jih za isto vprašanje prejel od mlajših učencev. Tudi pri njih je bil večer branja na prvem mestu, s kar 62 %.

Graf 9: Branje iz knjige ali z zaslona

Iz grafa številka devet je možno razbrati, da tudi starejši učenci zaenkrat še vedno veliko raje berejo s pomočjo fizičnih knjig (71 %), kot pa z zaslona (29 %). Možno je, da je rezultat takšen, ker učenci ne poznamo dovolj drugih možnosti (e-bralniki, možnosti izposoje e-gradiv (npr. Biblos)).

Graf 10: Učenje s pomočjo knjig ali zaslonov

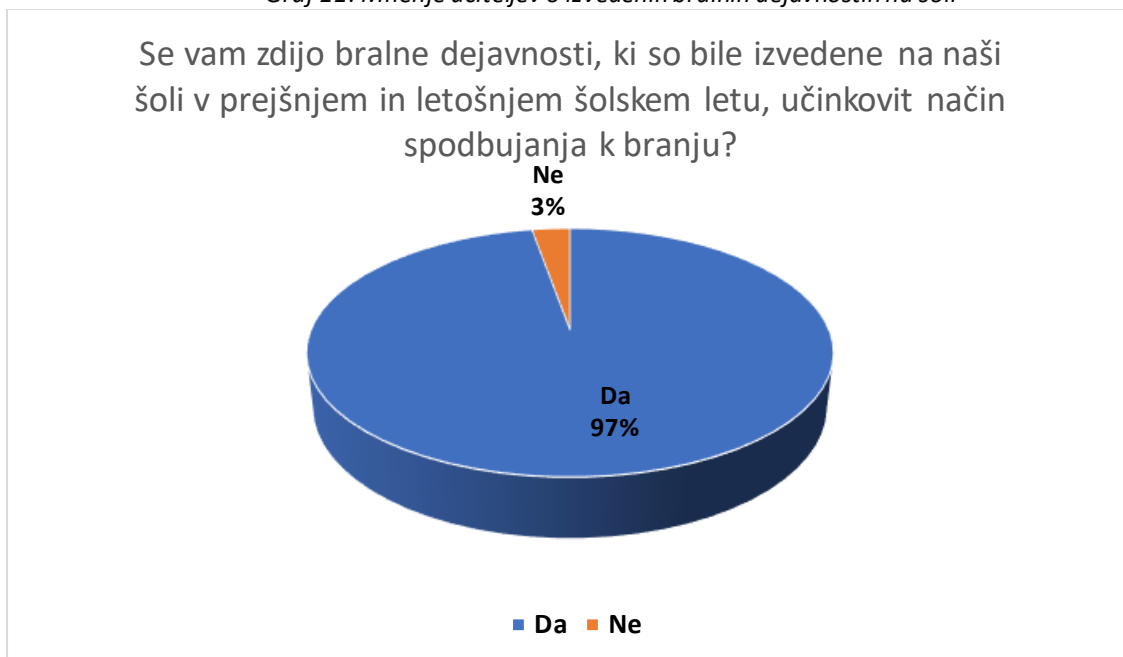
Na peto vprašanje ankete je samo 13 % starejših učencev odgovorilo, da se raje učijo s pomočjo zaslonov, kar 87 % pa, da se raje učijo iz snovi, zapisane na papirju, kar me je

presenetilo, saj imam občutek, da se moji sošolci vsakič razveselijo učenja s pomočjo spletnih virov, iUčbenikov ali drugih interaktivnih elektronskih gradiv.

5.2 Anketa za učitelje

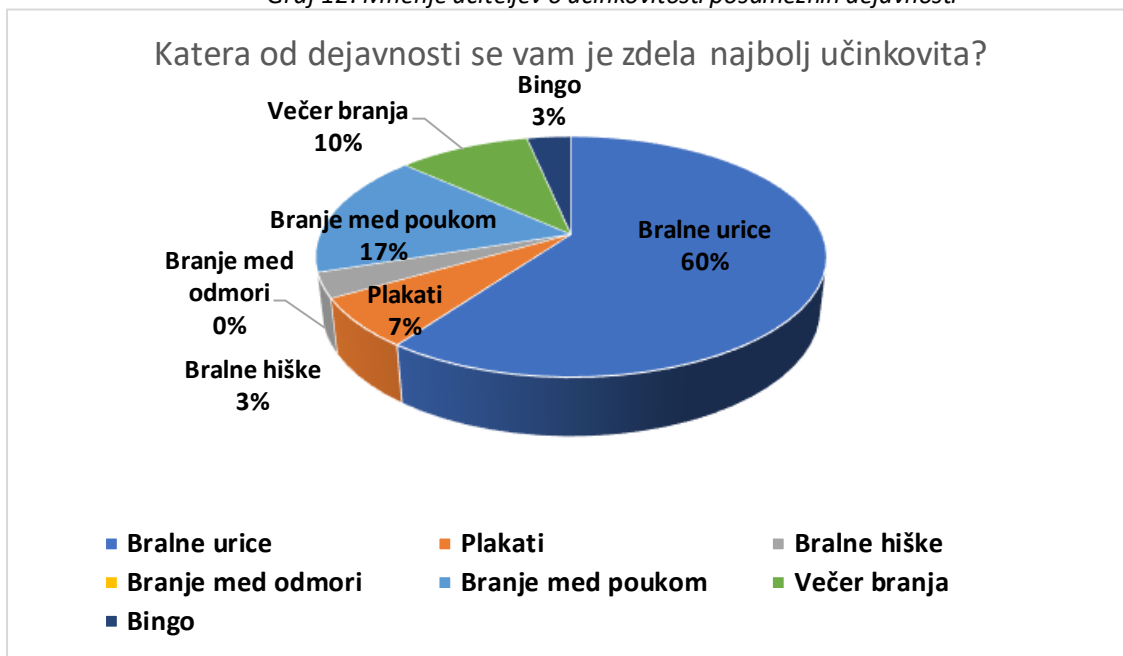
Anketo za učitelje sem prav tako izvajal v obdobju od 24. do 31. 1. 2024, in sicer na enak način kot pri učencih, preko spletne strani 1KA. Povezavo z mojo prošnjo za sodelovanje sta učiteljem posredovali moji mentorici. Cilj je bil pridobiti povratne informacije učiteljev o mojih izvedenih dejavnostih za spodbujanje branja. Anketo je rešilo 36 učiteljev.

Graf 11: Mnenje učiteljev o izvedenih bralnih dejavnostih na šoli

Zgornji graf podaja mnenje učiteljev o izvedenih bralnih dejavnostih na naši šoli. Kar 97 % učiteljev je mnenja, da so bralne dejavnosti, ki smo jih izvedli lani in v letošnjem šolskem letu, učinkovit način spodbujanja k branju. 3 % oziroma en učitelj pa meni, da temu ni tako.

Graf 12: Mnenje učiteljev o učinkovitosti posameznih dejavnosti

Pri tem vprašanju jih je največ izbralo ponujen odgovor, da je bila najbolj učinkovita izvedena bralna dejavnost bralna urica. Ta odgovor je izbralo 60 % učiteljev. 17 % je izbralo branje med poukom, 10 % večer branja, 7 % plakate, 3 % bingo, branja med odmori pa ni izbral nihče.

Graf 13: Mnenje učiteljev o njihovem vplivu na spodbujanje branja

Na zadnje vprašanje ankete, ali imajo učitelji sami vpliv na spodbujanje branja med učenci, je 58 % odgovorilo z zelo, 42 % jih meni, da imajo majhen vpliv. Noben učitelj pa ni mnenja, da nima niti malo vpliva na spodbujanje branja pri učencih.

5 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Nenehna prisotnost zaslonskih tehnologij v naših življenjih spreminja ne samo naš način življenja, ampak korenito posega tudi v način branja, učenja in razmišljanja, zato je mogoče danes še bolj kot kdaj prej nujno, da ohranimo (tudi) zanimanje za tiskane knjige. Za slednje sem si v okviru svoje raziskovalne naloge prizadeval tudi sam. Učence naše šole sem želel prepričati, da je branje pomembno in da je lahko tudi zabavno. Preko številnih bralnih aktivnosti, ki so bile ciljno naravnane na prav vse učence naše šole, sem navduševal za branje in pridobival nove bralce. Vem namreč, da do bogatega besednega zaklada, ki je podlaga temu, da lažje razumemo svet okrog sebe, bolj kompleksne misli, in se zavedamo, da svet ni črno-bel, ne vodi nobena bližnjica.

Strinjam se z dr. Miho Kovačem, ki pravi, da so »tiskane knjige odlična protiutež zaslonskim medijem, ki nas socializirajo v izgubo fokusa ... Vsaj zame pa je branje knjig pomembno predvsem zato, ker nam pogloblja in širi besedišče, kar je eden od temeljnih predpogojev za to, da smo sposobni analitično misliti. Noben drug medij ne počne tega tako učinkovito kot knjige« (<https://languagesitter.si/intervju-z-dr-miho-kovacem-avtorjem-knjige-berem-da-se-poberem/>).

Tekom raziskovanja v dveh šolskih letih je nastalo ogromno zamisli in gradiv, ki učence spodbujajo k branju in bodo uporabna tudi v prihodnjih šolskih letih. Lahko rečem, da je nastal neke vrste »živi« dokument, ki bo lahko služil učiteljem za navduševanje nad branjem tudi v prihodnjih šolskih letih, kar se mi zdi še dodana vrednost mojih prizadevanj.

Svoja prizadevanja za pridobivanje bralcev in ohranjanje interesa pri tistih, ki jim je branje še zabavno, sem razširil na dve šolski leti, in poskrbel bom, da bom na tak ali drugačen način tudi v svojem zadnjem letu osnovnošolskega šolanja vključen v dejavnosti, ki bodo propagirale branje.

6 ZAKLJUČEK

V obeh letih svojega raziskovanja in navduševanja za branje sem se ogromno naučil, pridobil veliko dragocenih izkušenj ter veščin in se ob vsem ponosno oziral po plodovih svojega dela. V zadovoljstvo mi je bilo opazovati na novo zbujevalni interes pri učencih in spreminjanje podobe naše šole, ki zdaj očitno izžareva, da je pri nas prisotna bralna tradicija. Nastalo je veliko materialnih gradiv, umeščenih v vse prostore naše šole, ki bodo svoje poslanstvo opravljala tudi v prihodnjih šolskih letih, tudi v času, ko sam ne bom več učenec te šole. Ugotovil sem, da je treba učence nenehno opominjati, da je branje pomembno, in jih h knjigam zvabiti na različne, vedno nove, izvirne načine. Vzgoja bralca se sicer začne v zgodnjem otroštvu in domačem okolju ter z zgledom, ki ga svojim potomcem nudijo starši, zato je ob odsotnosti branja doma šola tisti prostor, kjer je ljubezen do branja (vsaj upam, da) možno še privzgojiti. Pri tem je treba biti vztrajen in prilagodljiv ter zadovoljen že z manjšimi uspehi, npr. da učenci obišejo knjižnico vsaj pred bralno urico, ker od doma niso prinesli knjige (sicer pa tega ne počnejo), da na šolskem hodniku preberejo kakšno misel o branju in o njej vsaj razmislijo, da pridejo na večer branja, prvotno z namenom zabave s sovrstniki, odidejo pa zamišljeni nad bralno dejavnostjo/aktivnostjo, ki je v njih vzbudila zanimanje, morda celo veselje ali navdušenje.

Anketa za učence je potrdila mojo prvo hipotezo, da so se bralne aktivnosti dotaknile vseh učencev na naši šoli, saj so bili čisto vsi aktivno vključeni v vsaj eno od njih (npr. bralna urica, branje v nadaljevanjih pri pouku). Starejše učence je najbolj navdušila mesečna bralna urica in večer branja. Presenetil me je nizek rezultat priljubljenosti knjižnega binga pri starejših učencih, ki je bil lani zelo popularen. Iz tega lahko sklepam, da je učencem treba ponuditi vsako leto nove aktivnosti, da ne izgubijo zanimanja. Mlajši učenci so letos prvič sodelovali pri bralnem bingu, ker so lani za to sami izrazili željo, zato je bila priljubljenost le-tega pri njih veliko večja, kar so potrdili tudi rezultati ankete, saj je bil pri mlajših učencih bralni bingo izbran kot druga najljubša izvedena dejavnost, za večerom branja.

Moja druga postavljena hipoteza, da so glavni krivec, ki učenem odteguje branje, zaslonske tehnologije, je bila prav tako potrjena. Na vprašanje, ali se jim zdi, da bi brali več, če ne bi imeli na voljo računalnika/tablice/telefona, je z da odgovorilo kar 85 % učencev od 1. do 3. razreda in 60 % učencev od 4. do 9. razreda. Ob tem je presenetljivo dejstvo, da učenci kljub temu

neradi berejo z ekranov ali se učijo s pomočjo spletnih učbenikov, interaktivnih delovnih zvezkov in drugih e-gradiv. V tem primeru še vedno raje posežejo po fizičnih knjigah.

Potrjena je bila tudi tretja hipoteza, da se zdi mlajšim učencem branje knjig bolj privlačno, kot preživljanje časa za zaslone. Kar 61 % učencev prvega triletja je odgovorilo, da raje berejo, kot preživljajo čas za zaslone. Pri učencih od 4. do 9. razreda je stanje drugačno. 59 % teh učencev je označilo, da prosti čas raje preživi za zaslone, 41 % pa ob branju. Veseli me dejstvo, da razkorak med branjem in zaslonскими tehnologijami (v škodo branja seveda) ni še večji, kar sem od svojih sovrstnikov pričakoval.

Anketa med učitelji je pokazala, da je večina učiteljev na naši šoli mnenja, da so bralne dejavnosti, ki smo jih izvedli lani in v letošnjem šolskem letu, učinkovit način spodbujanja k branju. Najbolj se jim je zdela učinkovita dejavnost bralne urice, sledilo je branje med poukom. Vsi učitelji pa so si bili enotni, da je njihova vloga pri spodbujanju branja pomembna. Niti eden ni na vprašanje, ali imajo učitelji sami vpliv na spodbujanje branja med učenci, odgovoril z odgovorom sploh ne.

Verjamem, da mi je z vsem vloženim trudom uspelo v učencih in delavcih šole zgraditi prepričanje, da je naša šola hram, kjer so knjige doma in kjer je branje vrednota.

7 VIRI IN LITERATURA

<https://www.delo.si/nedelo/branje-z-najmlajsimi-knjige-so-ene-redkih-oaz-individualne-svobode/> (5. 11. 2023)

https://www.sinapsa.org/eSinapsa/stevilke/2019-16/240/branje_in_mozgani (21. 12. 2023)

<https://n1info.si/magazin/tako-branje-knjig-vpliva-na-nas-podaljsevalo-naj-bi-tudi-zivljenjsko-dobo/> (21. 12. 2023)

<https://www.dnevnik.si/1042875135> (22. 12. 2023)

<https://ziv-zav.rtvsllo.si/za-starse-in-mentorje/knjige/branje-tiskanih-besedil-k-razumevanju-pripomore-bolj-kot-branje-z-zaslona/691752> (22. 12. 2023)

<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-EP01UO2A> (3. 1. 2024)

https://primorske.svet24.si/zanimivosti/branje-z-zaslona-je-bolj-povrsno-kot-branje-s-papi?utm_campaign=si.contentexchange.me&utm_medium=referral&utm_source=si.contentexchange.me&utm_term=si.contentexchange.me

<https://languagesitter.si/intervju-z-dr-miho-kovacem-avtorjem-knjige-berem-da-se-poberem/> (1. 2. 2024)

<https://www.mladinska-knjiga.si/dobrezgodbe/beremo/zakaj-sploh-brati> (1. 2. 2024)

Frank Furedi 2017: Moč branja, Od Sokrata do Twiterja, Ljubljana: UMco d. d.

Alenka Kepic Mohar 2021: Nevidna moč knjig: branje in učenje v digitalni dobi. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Miha Kovač 2020: Berem, da se poberem: 10 razlogov za branje knjig v digitalnih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Andreja Šantl 2016: Vpliv medijev na bralne navade osnovnošolcev. Maribor.

Maryanne Wolf 2020: Bralec, vrni se domov: beroči možgani v digitalnem svetu. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Priloga 1: Anketa za učence

1. Zamisli si, da imaš prost popoldan. Na razpolago imaš branje zanimive knjige ali preživljanje časa za računalnikom/tablico/telefonom (igrice, družabna omrežja, Youtube, TikTok ...). Kaj boš izbral/-a?

- a) Branje.
- b) Računalnik/tablico/telefon.

2. Se ti zdi, da bi bral/-a več, če ne bi imel/-a na voljo računalnika/tablice/telefona?

- a) Da.
- b) Ne.

3. Katera od dejavnosti, ki smo jih na šoli organizirali z namenom spodbujanja k branju, je tvoja najljubša?

- a) Bralna urica, ko smo brali vsi v razredu (in na šoli).
- b) Izreki o branju in knjigah, razobešeni po šoli.
- c) Knjižno tekmovanje bingo.
- č) Bralne hiške.
- d) Branje med odmori.
- e) Branje v nadaljevanjih pri pouku.
- f) Večer branja.
- g) Drugo: _____ (Prosim, napiši.)

4. Katere vrste branje (za sprostitev/užitek) se ti zdi boljše – kako raje bereš?

- a) Iz knjige.
- b) Z zaslona (računalnik, tablica, telefon).

5. Kako se raje učiš?

- a) Iz snovi, zapisane na papirju (zvezek, učbenik ...).
- b) Z zaslona (spletni viri, iUčbeniki ...).

Priloga 2: Anketa za učitelje

1. Se vam zdijo bralne dejavnosti, ki so bile izvedene na naši šoli v prejšnjem in letošnjem šolskem letu, učinkovit način spodbujanja k branju?

a) Da.

b) Ne.

2. Katera od dejavnosti se vam je zdela najbolj učinkovita?

a) Bralna urica, ko smo brali vsi v razredu (in na šoli).

b) Izreki o branju in knjigah, razobešeni po šoli.

c) Knjižno tekmovanje bingo.

č) Bralne hiške.

d) Branje med odmori.

e) Branje v nadaljevanjih pri pouku.

f) Večer branja.

g) Drugo: _____ (Prosim, napišite.)

3. Ali ste tudi vi zaradi knjigobežnice v zbornici posegli po kakšni knjigi več?

a) Da.

b) Ne.

4. Se vam zdi, da lahko učitelj s svojim navdušenjem za branje (ki ga tu in tam deli z učenci) vpliva na učence, da bi brali več?

a) Malo.

b) Zelo.

c) Sploh ne.